

אין בזה סכנה, ואף שאני מתיר לשמש במוך במקום סכנה הא לא שייך להתיר רק במקום סכנה כדכתבתי בח"א מאה"ע סימן ס"ז והכא הא ליכא האופן שהתירתי, ורק זה שהתירתי בסימן ק"ב לשמש רק בהימים שלפי דעת הרופאים לא תוכל להתעבר ובימים שראויה להתעבר לא ישמשו יש להתיר, ואף להניח שם לפני תשמיש מיני סמים שלא ינחו להתעבר מביאה באופן שאינו סותם מליכנס הזרע לא ניחא לע"ד להתיר לישא לכתחלה על דעת זה.

ד.

אם יש להתיר לגרושה לילך בגלוי ראש כדי שלא ידעו שהיתה נשואה

הא דנסתפק כתר"ה באשה צעירה גרושה שאינה רצונה שידעו שהיתה נשואה שלכן רצונה ללכת בלי כיסוי הראש ואף שאין רצונה לרמות, וגם אי אפשר לה לרמות שהרי יודעין מזה כל מכירה ומי שירצה לישא אותה ודאי ישאל עליה ויאמרו לו שהיא גרושה, ובמדינתנו בהכרח ידע בעת רשימתם בסיטיהאל שהיה לה בעל כבר, אבל כוונתה דאחר שיכירו אותה ותמצא חן בעיני אחד לנושאה לא תאבד חינה כשתספר לו אח"כ שהיה לה בעל ונתגרשה, אבל כשידעו מתחלה שהיא גרושה לא ירצו לחשוב אודותה כלל, והוא דבר מובן שיש לחוש לזה, אם יש להתירה כמו שהתירתי בתשובה באה"ע ח"א סימן נ"ז לאלמנה שהיתה צריכה להשתכר בעצמה לפרנס בניה ולא רצו ליתן לה משרה כנו אלא דוקא באם לא תכסה את ראשה, ודאי צדק כתר"ה שיש להתיר גם לה שהוא הפסד גדול לענין השגת אחד לנושאה כמו שהתירתי שם, דגרושה שצריך לכסות ראשה אינו ג"כ מדאורייתא אלא מצד דת יהודית, אבל צריכה לידע שבמקום שאין לה לחוש צריכה לכסות ראשה ולא תהיה מותרת לגמרי בשביל זה.

ה.

זריקת זרע נכרי למעי אשה, וזריקת זרע הפעל למעיה

הנה ממה שכתבתי בתשובתי בח"א אה"ע סימן ע"א ובח"ב אה"ע סימן י"ח וכן מה שכתבתי בח"ב סימן י"א כולם אמת וברור לדינא לא שייך להתחרט מהם וליכא שום חששות בזריקת זרע של נכרים, אבל למעשה לא הוריתי לעשות כן מטעם שלענין קיום מצות פו"ר לבעלה אין זה כלום, והאשה הא אינה מחויבת, ושייך שיצא מזה קנאה גדולה לבעלה ולכן אין זה עצה טובה, ולא לו שחלקו עלי השבתי תשובות ברורות ולא נדפסו רק התשובה שהשבתי

מלשון הרמב"ם שכתב בפס"ו הט"ו אע"פ שקיים פו"ר ה"ה מצווה מד"ס שלא יבטל כ"ו שיש בו כח הרי דרק בטול אסרו שהוא מניעה לגמרי, אבל אין ענין החיוב כפו"ר דמדאורייתא שהוא חיוב עליו להוליד כמה שאפשר מדרבנן, דאם היה חיוב פו"ר עליו כל ימיו בלא שיעור לא היה לו לכתוב לשון כזה ולא להאריך כלל אלא לכתוב אע"פ שאיכא שיעור למצות פו"ר מדאורייתא ליכא שיעור מד"ס ומחוייב כל ימיו, כמו דנקיט בפאה בפ"א ממ"ע הט"ו ובתרומה בפ"ג מתרומות ה"א ובבכורים בפ"ב ה"ו, אבל הוא משום דאין זה תקנת חכמים במצות פו"ר אלא שמצות פו"ר קיים גם מדרבנן, אלא שתיקנו שחיוב מד"ס גם בחיוב שבת שהוא חיוב חדש שלא יבטל מפו"ר כל זמן שיש לו כח, שלחיוב זה לא חיובהו לבעול בכל עונה וכשהוא קשה בין לו בין לה אף שאין בזה חשש חולי מותר כשהרשתו שליכא עליו חיוב עונה. אבל אני כתבתי שם דקיים מצות פו"ר דהוא כשיש לו בן ובת רשאים לדלג הימים שיכולה להתעבר, ולבעול רק בימים שלדעת הרופאים לא תוכל להתעבר, שא"כ לא תתעבר שוב לעולם ולא יתקיים כלל ענין שבת, שזה הוא דוקא משום שאינו חיוב ממש עליו אלא רק מצות דלכתחלה יש לו לישא אשה בת בנים ואין כופין אותו על כך ואין קורין אותו עבריינא שחוינן שאינו חיוב גמור שהטילו עליו רבנן, שלכן לא מבעיא כשהיא חולנית וקשה לפניה העיבור שאינו יכול לכופה, אלא אפילו כשקשה לפניו מאיזה טעם ולא לפניה כגון שהוא איש חלש בטבעו ויקשה לפניו לעשות עבודה שיוכל להוציא יותר להוצאתו וכדומה מסתבר שמדינא היא רשאי, אבל בזה יש לו לבטוח בהשי"ת שימציא לו פרנסתו בריוח אף כשהיה הרבה בנים ובנות ואין להתירו למנוע מפו"ר דדאי מוכן מהשמים פרנסה גם על כל מה שיוליד, אבל כשקשה לפניה יש להתיר להם. וע"ז שפיר כתב כתר"ה דהוא להרמב"ן, אבל הוא משום דלדינא לא מצינו שחולקין עליו בש"ע דאף ה"א בסימן א' סעיף ח' דסובר דמוכרין ס"ת כדי שישא אשה בת בנים גם הרמב"ן משמע שסובר כן, לכן יש לפסוק כן, ומפורש בב"ש סימן א' ס"ק י"ד שהביא הא דרמב"ן להלכה.

ובמה שנסתפק כתר"ה כשרוצים מתחלה לעשות הנישואין ורוצים לבקש עצות שלא תתעבר, ואם לא יתירו להם ידחו את הנישואין שנה ושנתיים, שאולי יש להתיר כיון דפו"ר לא יקיימו בכל אופן יש להתיר כדי שלא יעברו על הא דאר"ג אמר שמרואל אסור לעמוד בלא אשה ביממות ס"א ע"ב, הנה צדק כתר"ה שיותר טוב להם להתיר להם לעשות הנישואין אבל לא יוכלו לעשות העצות שלא תתעבר דהא

לשמים בזה שאף אם יאמרו להם הא לא יאמינו להם ולא מובן לי מה שיקשה לכתרה"ע"ו.

ח.

אם מותר לטייל בחג הסוכות וע"ז יבטל ממצות סוכה

והא דמסתפק כתר"ה לענין מה שכתבתי בח"ג דאור"ח סימן צ"ג דלצאת לטיול ולתענוג בעלמא למקום שלא יהיה סוכה שאסור דל"ד זה להולכי דרכים אפילו לדבר הרשות שפטורין דהוא דוקא כשהוא לצורך שהיה יוצא מביתו אבל מה שהיה הולך מביתו לתענוג בעלמא אינו כלום מה שהיה יוצא מביתו בשביל זה, אם יש בזה חלוק בין א"י לחו"ל ולא כתב כתר"ה טעם לספקו דבלא טעם ודאי אין לחלק, אבל אולי כוונתו לאחד מחו"ל שבא על זמן קצר לא"י שכל טירחא הגדולה והוצאה הגדולה היתה בשביל שרוצה לראות כל א"י ואין לו ע"ז רק ימים מועטין שאולי אצלו הוא צורך ממש לא ענין טיול והנאה בעלמא שלא נפטר בשביל הנאתו יותר לישן בבית ובחוק מבסוכה דראיית המקומות הוא לו צורך גדול, שלכן לזה מסתבר שמותר אם אינו יכול להיות עוד איזה ימים בשביל הטיול, והוא לאו דוקא א"י שיש אולי גם מצוה בזה אלא אף הנוסע למדינה אחרת שאיכא דברים שרוצין האינשי לראות יהיה רשאי אם לא יוכל להיות שם איזה ימים אחר הסוכות לראות זה. אבל לצאת לטיול ולתענוג היציאה לבד אסור כשלא יוכל לאכול ולישן בסוכה. וכן כשיש לו איזה ימים לטייל אחר הסוכות אינו רשאי אף בא"י לילך לראות במקום שלא יהיה סוכה כדכתבתי.

ט.

הושטת יד לאשה לנתינת שלום

בדבר להושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום בהפגשם ודאי הוא פשוט שאסור כדכתבתי באור"ח ח"א סימן קי"ג דהרי יש לו לחוש גם לדרך חבה והנאה, אבל כתבתי בח"א דאה"ע סוף סימן נ"ו לאחד שראה שיש גם יראי ה' שמקילין שיש לדון לכף זכות דסומכין ליתן כשהיא מושיטה להם שלא יעשה להו דרך חבה ותאחה, וגם שם כתבתי דלמעשה קשה לסמוך ע"ז. ומח"ב אה"ע סימן י"ד איני רואה שום סתירה ממש שהתירתי לילך באוטובוסים (באסעס) דשם ליכא כמעט לכולהו ענין חבה.

י.

עניינים שהבעל רשאי להקפיד שאשתו תנהג במנהגו הנה ברור כדכתבתי באור"ח ח"א סימן קנ"ח דאשה נשואה צריכה להתנהג במנהגי הבעל בין

להגר"מ בעל שו"ת חלקת יעקב וצ"ל הדפיס בספרו מחמת שהיו בידו (וכעת נדפס גם בסוף ח"י למס' כתובות) ויותר לא רציתי לכתוב בזה אף לפלפולא בעלמא, אבל ודאי אין ליעץ לעשות כן מטעם שכתבתי, ואם אחד עשה כן הולך כשר אף לכהונה. אבל לזרוק זרע הבעל לגוף אשתו כשאומרים הרופאים שמה שלא מתעברת הוא מצד שבביאתו לא בא הזרע להרחם מצד איזה חולשה ממנו או מצד שיום שהאשה ראויה להריון הוא משונה שרק ביום העשירי וי"א לראיית דמי נדותה ראויה אשה זו להריון ודאי יכולים לזרוק בבטנה ע"י רופאים זרע בעלה, ואם הצורך הוא משום שע"י ביאה לא בא הזרע לרחמה הרי היא טהורה ויוציא הזרע ע"י תשמיש וכשירגיש שיצא הזרע יוציא האבר מגופה לתוך כלי זכוכית שיכין או שישמש בכיס סתום שילביש על אברו אם הכיס לא יקלקל הזרע, ואם הצורך הוא משום שומן שראויה להריון הוא קודם שיכולה לטבול שאסור לבעלה יצטרך להוציא ע"י הרהור כדכתבתי בח"ב סימן י"ח.

ומש"כ כתר"ה עיקר החשש הוא שמא ישא אח את אחותו הא לא שייך בשל נכרים כדכתבתי בתשובתי.

י.

שאינו יכול בזה"ז לגרש אשה בעל כרחא מפני שאינה רוצה לכסות שערה

מה שהקשה כתר"ה על מה שכתבתי בח"א דאה"ע סימן קי"ד באשה שאינה רוצה לכסות שערה בזה"ז שבעה"ר רוב נשים אף משומרי תורה מזולזין בזה אינו יכול לגרשה בעל כורחה ולא לישא אחרת, אבל בעצם במדינותינו אף ביורדאפ לפני שנים רבות לא היו מגרשין בעל כורחה לעוברת על דת וכדומה אף שרשאיין מצד דיני המדינה ועוד טעמים וכ"ש במדינתנו אמעריקא אין להתיר אף בעוברת על דת ברור לגרש בע"כ, אבל באינה מכסה שערה בזה"ז אף לדינא אינו יכול לגרשה בע"כ ואין להפסידה כתובתה.

י.

שתינוק הנשבה בין העכו"ם פסול לעדות

זה שכתבתי בח"א דאה"ע סימן פ"ב ענף י"א שבני הכופרים שהם כתינוק שנשבה בין העכו"ם שאף שעדיף מעכו"ם לענין שמעלין פסול הוא לעדות הוא פשוט וברור דעכ"פ הא אינם שומרי תורה וגם הם כופרין בתורה שאף אם הוא באונס שלמדוהו אבותיו אינו יודע איסור להעיד שקר ושיש עונש